

Beslutningsforslag nr. B 72. Fremsat den 6. februar 1981 af Bertel Haarder (V), Halvgaard (FP) og Mimi Jakobsen (CD)

Forslag til folketingsbeslutning

om ændring af tilsynet med undervisningsudsendelser

Folketinget opfordrer regeringen til at foreslå en lovændring, således at undervisningsudsendelser, produceret af og udsendt i Danmarks Radio for undervisningsministeriet, underkastes de i radiolovens § 9 fastsatte regler for radiorådets tilsynspligt.

Bemærkninger til forslaget

Gentagne gange inden for det seneste år er det lykkedes undervisningsafdelingen at bringe sig i offentlighedens søgelys på grund af ensidighed, fejl og opsigtsvækkende politiske og moralske budskaber.

En serie spansk-udsendelser har fornærmet den spanske stat, fordi det – i kraft af den gældende ordning – er den danske regering, der direkte er ansvarlig for udsendelsernes indhold. Det bør i sig selv være tilstrækkelig anskuelsesundervisning for dem, der ikke hidtil har kunnet se det uholdbare i den gældende ordning.

Samtidig må det overraske, at afdelingen ikke kan lave sprogudsendelser uden at lægge politiske budskaber ind i undervisningen.

En serie ØD-udsendelser med tilhørende grundbog fra AOFs forlag har ført til indsigelser bl. a. på grund af, at afdelingen åbenlyst har samarbejdet med LO og LOs blad, Aktuelt, samtidig med, at den har afvist samarbejde med Arbejdsgiverforeningen.

I AOF-grundbogen og i det udsendte duplikerede materiale er det alene de socialdemokratiske forslag, der i ajourført stand føres frem, medens alle »de borgerliges« forslag behandles under ét i forældede udgaver. I udsendelserne har tilrettelæggerne da også demonstreret manglende evne til at fremstille det, der er kernen i en række partiers kritik mod LO-forslaget.

I bladet »Folkeskolen« har en sagkyndig overlærer kritiseret en anden grundbog (om middelal-

der-kultur) sønder og sammen og afsløret systematiske fejl-fortolkninger af en række religiøse motiver, der krampagtigt søges indpasset i en klassekamp-romantisk beskrivelse.

I disse og andre tilfælde har det været vanskeligt at få undervisningsministeren til at tage stilling til sagerne over for folketingets uddannelsesudvalg på samme hurtige og grundige måde, som det sker i radiatorådets programudvalgsmøder.

Hvad man end mener om radiatorådets effektivitet og resultater i lignende sager, så er det dog en fast etableret praksis, at driftsledelsen sætter sig grundigt ind i klager og kritikpunkter og giver begrundede svar, når det kræves – undertiden svar, der indebærer alvorlige irettesættelser.

Muligvis kan ministeren ikke overkomme at bære dette programansvar. Det er yderst forståeligt. Men det er jo i så tilfælde endnu et argument for at lette det i forvejen store ministerium for byrden.

Nærværende forslag er identisk med et af centrum-demokraterne i folketingsåret 1979–80 (2. samling) fremsat forslag, jfr. Folketingstidende 1979–80 (2. samling) forhandlingerne sp. 6062 og 7502 samt tillæg A, sp. 4049, og er en bestanddel af partiets radio-forslag og af venstres og det konservative folkepartis ændringsforslag til finansloven.

Som bilag er optrykt bidraget til Danmarks Radios årbog 1980 fra undervisningsafdelingens leder.

Et råb fra Undervisningsafdelingen

Af programchef H. Engberg-Pedersen

Undervisningsafdelingen gik med fortrosthed og godt humør ind i en ny struktur, men nu er den ved at kvæle de gode visioner i bureaukrati, skriver programchef H. Engberg-Pedersen. Og han håber, at en politisk løsning af afdelingens problemer kan hindre en cementering af det nye systems uduelighed.

Det er ikke skik, at afdelinger i Danmarks Radio fremfører klagemål i årbogen. Her skal da heller ikke jamres, i hvert fald ikke ret højt, men især peges på, hvor underligt tingene kan gå for sig i Danmark.

I 1973 vedtog Folketinget loven om en landscentral for undervisningsmidler. Bag loven lå en stor vision om at skabe større orden og overblik over alle undervisningsmidler, som både private og offentlige producenter stiller til rådighed for undervisningsverdenen. *Landscentralen* skulle være det centrale registrerende og styrende organ. *Danmarks Radio* og *Statens Filmcentral* skulle have penge fra Landscentralen for at fremstille radio- og TV-programmer samt film til brug for undervisningen, og Landscentralen skulle fordele kopier af det hele ud over landet på enklest mulig måde.

Loven trådte i kraft 1. april 1974, men med visionen er det gået anderledes.

Landscentralen har fra gammel tid et optage- og distributionsapparat for *radioprogrammer* fra Danmarks Radios Undervisningsafdeling. Det er i orden. Men det er ikke lykkedes at skabe noget tilsvarende for *TV-udsendingerne*. Distributionen af film fra Filmcentralen er trods lovens klare ord heller ikke kommet ind i Landscentralens regie. Og når det gælder bevillinger, produktionsbeslutninger og programansvar er det ikke Landscentralen, men *Undervisningsministerier*, der har fået fat i den lange ende og træffer de egentlige afgørelser. I sommeren 1979 blev alt dette Landscentralens styrelse og repræsentantskab for meget. Der udbrød noget i retning af et oprør, dvs. et brev til Undervisningsministeriet med anmodning om, at der måtte blive nedsat et udvalg til gennemgang af hele centralens struktur og

funktion. Ministeriet svarede ja og nedsatte udvalget. Nu må man vente og se.

Undervisningsafdelingen gik i sin tid med fortrosthed og godt humør ind i de nye sammenhænge. Herom er rapporteret i tidligere årbøger. Ved tilbageblik over den faktiske udvikling rammes man dog af begyndende humørsvigt. Også Undervisningsafdelingen må konstatere, at nyordningen hverken er blevet til fugl eller fisk, men i første omgang til et vældigt skriveri af breve, som den ene sender til den anden og den anden til den ene og så om igen.

Det er ikke forkert at sige, at Undervisningsafdelingen nu må forholde sig til *tre forskellige bureaukratier*. Det første er Danmarks Radios, som vi har lært at leve med gennem mange år. Det andet er Landscentralens, som endnu ikke er nær så stort, men til gengæld meget tæt inde på livet af os. Det tredje er Undervisningsministeriets, som har århundredgamle traditioner. Vi har ingen grund til at kritisere enkeltpersoner. Alle er elskværdige og samarbejdsvillige, men alle er samtidig talsmænd for de apparater, de er anbragt i. Og disse maskiner er ikke skruet sammen på en rimelig og menneskevenlig måde. Det er sagen.

Der er ikke andet at gøre end at håbe på en politisk løsning. Det er politikerne, der fra begyndelsen har vredet armen om på hele det visonære udkast og siden fortsat med at cementere systemets uduelighed. Nu er den klar for enhver. I Undervisningsafdelingen beder vi om, at det nedsatte udvalg omkring landscentralen må gå radikalt til værks og enten sikre oprettelsen af det, der var den oprindelige vision, eller udfinde et andet praktisk system, som politikerne derpå vil

forpligtede sig til at gennemføre i hæderlig praksis.

Der er andre områder af kulturpolitikken, hvor man her i landet har haft talent til at skabe ordninger, som kunstnere og pædago-ger kan leve fornøjeligt med.

Lad os få sådan en.

Og hvad var blandt årets tilbud fra Undervisningsafdelingen?

Vender vi os imod, hvad Undervisningsafdelingen fik udrettet i 1979, kan vi tage udgangspunkt i den illustrerede brochure med titlen »Skoleradio/TV 79«, som alle lærere i Danmark fik tilsendt sidst på året 1978.

Den fortalte om godt og vel hundrede forskellige projekter eller serier, som ville blive udsendt til brug for undervisningen i »grundskolen« (1.-10. klasse) og i de 16-19 åriges skoleformer (gymnasium, HF-kursus og erhvervsskoler). Nogle af disse »serier« omfattede kun en enkelt udsendelse i radio eller TV, de fleste dog flere, og til flertallet knyttede sig iøvrigt elevhæfter, lærervejledninger, diasserier eller andet mangfoldiggjort materiale. Radio og TV blev sendt gratis ud i æteren. De trykte ting måtte man betale for, og afdelingen solgte i 1979 publikationer for næsten seks millioner kroner.

Udsendelserne var planlagt med sigte mod bestemte klassetrin og faglige områder og blev produceret med bistand fra en hær af undervisere fra skolens mange hjørner. Alt i alt blev sæsonplanen på den måde en ganske spændende afspejling af virksomheden i den skoleverden, der taget under et med god ret kan kaldes Danmarks største arbejdsplads.

Til gengæld er indholdet ikke let at overskue. Man kan forsøge sig med et spørgsmål: Hvad fik skolerne tilbudt om den verden, der ligger uden for Danmark?

Svar: Et sted mellem femten og tyve programserier, der tog turen rundt fra Japan og Kina over Bangladesh, Ecuador og Mexico via USA og Dansk Vestindien til mere hjemlige steder som Mellemøsten, Holland og Norge. Også Færøerne nåede afdelingen at besøge, og hjemmestyrets skolevæsen blev så tilfreds med programserien, at man bad om at måtte overtage elevhæftet og udgive det til

skolebrug med færøsk tekst.

Voksenundervisningen omfattede kun en snes enkeltprojekter. De var til gengæld som regel mere langstrakte.

Et af de kortere hed »Brug medierne« og var resultatet af en indbydelse til tre højskolelærelever om at lave hver sit TV-program. De fik en teknisk producer til hjælp, stod på hovedet i en måneds tid og blev så inviteret ind i studiet for at aflevere deres værk. Man kan diskutere, hvor fremragende værkerne blev, men deltagerne vendte i hvert fald hjem til deres skoler, tunge af erfaring.

Med serien »Et bedre liv« gik man ind i et samarbejde med de mange gode kræfter, der beskæftiger sig med disciplinen »sundhedspædagogik«.

For politikere og administratorer drejer det sig bl. a. om at spare milliardbeløb på sundhedsvæsenet. For udsendelserne var det vigtigste at sige til folk: Vi kan selv gøre noget. Vi kan snakke sammen om vort samspil med hinanden og med omverdenen. Vi kan derefter gå ud og se, om ikke verden måske kan laves lidt om.

»Dansk for voksne« er et samarbejdsprojekt, hvor både ministerium og tre forsøgsamter er indblandede. I ti-året for starten på Open University i England blev den mediestøttede undervisning, distanceundervisningen, iværksat i Danmark. Men den gav ikke, som i England, et tilbud om akademisk undervisning til folk, der er blevet snydt for at komme på universitet. Den indbød kortuddannede voksne til at lære dansk på det niveau, som deres egne børn arbejder på i den øverste ende af folkeskolen. Forsøget løber videre i foråret 1980 og gentages i den følgende sæson. Det bliver vejet og målt med største omhu, og måske kan dette samspil mellem lokal og national indsats blive et mønster for større initiativer i fremtiden.

Bogen med avisudklip registrerer dog, at størst opmærksomhed i pressen vakte serien »Børn i trafikken«. Den ville skærpe opmærksomheden hos forældregenerationen og bilistgenerationerne over for børns muligheder for at handle som rationelle væsener. Justitsministeriet havde lagt pengene på bordet til denne indsats. Der dræbes for mange børn i den danske trafik.